

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПОЕТАПНОГО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СВІТОРОЗУМІННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА ЗАСАДАХ ГЕРМЕНЕВТИКИ

У статті здійснено комплексне дослідження системи психологічних механізмів, задіяних у поетапному формуванні професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики. З'ясовано розуміння психомеханіки як нелінійного когнітивного феномену, складної системи особистісно-професійних конструктів шляхом виокремлення в них сутності "професійних" ознак. Узагальнено результати теоретичного аналізу щодо оптимізації музично-педагогічного процесу у вищій школі.

Ключові слова: психологічні механізми, професійне світорозуміння, засади герменевтики, особистісно-професійні конструкти, майбутні вчителі музики, музично-педагогічний процес.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток постіндустріального суспільства у XXI столітті, прорив інформаційних технологій як у науку, так і практично у всі сфери діяльності призвели до змін буття, появи альтернативного (постнекласичного) типу раціональності, способу мислення у філософії, психології, мистецтві, освіті тощо. Як наслідок, "постмодерністська чутливість" нестійкого світу, нова динаміка соціокультурних процесів виявили зміни і у світорозумінні сучасної людини, кардинально вплинувши на інтелектуальний стан суспільства.

У контексті постнекласичного дискурсу особливо гостро постають проблеми концептуалізації духовно-світоглядних стратегій наукового пізнання, що характеризується "дрейфом домінуючої сьогодні постнекласичної універсальності до універсалістського (постпостмодерністського) світорозуміння і людинознавства" [4, с. 21]. Реалізація світоглядних концепцій у мистецькій педагогіці вимагає відповідних наукових підходів щодо професійної підготовки майбутніх учителів музики, в яких дедалі більшого значення набувають особистісна

позиція, суб'єктивність і активна самостійна діяльність у ситуаціях саморозуміння, самоідентифікації, самоактуалізації, самоконструювання, самореалізації в контексті герменевтичного розуміння.

З огляду на це правомірно констатувати, що у світі постнекласичної методології в музичній педагогіці конструктивна роль належить герменевтичним інтенціям, а "герменевтичне завдання полягає у навчанні розумінню-співпереживанню, яке стає головним засобом осягнення Істини, Добра, Краси в гуманітарному знанні" [8, с. 89].

У попередніх наших дослідженнях було з'ясовано, що в сфері музичного мистецтва професійне світорозуміння майбутнього вчителя музики формується як складне інтегральне утворення, що відображає органічний взаємозв'язок універсальї педагогічної культури (педагогічної картини світу, художнього світогляду, Я-концепції майбутнього вчителя музики) та визначається когнітивно-пізнавальними, емоційно-ціннісними та поведінковими процесами в духовно-психологічній структурі особистості [12]. У зв'язку з цим актуальним, на наш погляд, є виявлення психологічних механізмів виникнення цього феномену та окреслення шляхів його поетапного формування на засадах герменевтики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У музично-педагогічних працях останніх років як зарубіжних, так і вітчизняних науковців досить плідно досліджуються різні концептуальні підходи щодо проблематики естетично-ціннісного і духовно-світоглядного становлення особистості майбутнього вчителя музики: "світоглядні переконання" (Б. Целковніков); "естетичні ідеали і смаки" (Г. Падалка); "духовний потенціал особистості" (О. Олексюк); "художня картина світу" (Л. Романова); "художнє світовідношення" (М. Ткач); "формування емпатії" (Л. Надирова); "гуманістична світоглядна позиція" (М. Клепар); "світоглядна культура" (В. Смікал); "етнокультурна толерантність" (Л. Майковська); "аксіологічна підготовка" (Г. Щербакова); "художньо-естетична підготовка" (О. Щолокова); "герменевтичні вміння" (Д. Лісун); "герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті" (О. Олексюк, М. Ткач, Д. Лісун) та ін.

Під час пошуку теоретико-методологічних засад розв'язання поставленої проблеми ми спиралися на науковий доробок вітчизняних і зарубіжних учених. Це насамперед ідеї вчених-психологів щодо сутності і рушійних сил розвитку особистості (Л. Анциферова, Є. Бойко, З. Карпенко, В. Леонт'єв, С. Рубінштейн, Т. Титаренко та ін.), філософської герменевтики (В. Дільтей, М. Хайдеггер, Ф. Шлейєрмахер та ін.), гуманістичної психології (Р. Бернс, К. Роджерс, А. Маслоу та ін.), соціального конструктивізму (К. Герген, К. Джерджен, Р. Харре та ін.), культурології та мистецтвознавства (М. Бахтін, М. Каган та ін.), педагогічної герменевтики (І. Суліма), музичної психології (Л. Бочкар'єв, Б. Теплов та ін.), мистецької педагогіки (О. Олексюк, О. Рудницька, Г. Щербакова та ін.).

Методологічною основою дослідження стали феноменологічна теорія особистих конструктів Дж. Келлі і концепція поетапного формування розумових дій П. Гальперіна.

Актуальність означеної проблеми та її недостатня розробленість у музично-педагогічній теорії та практиці зумовили вибір теми нашої статті.

Мета статті – обґрунтувати теоретичну концепцію системи психологічних механізмів, задіяних у поетапному формуванні професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики.

Виклад основного матеріалу. Дослідження поставленої в статті проблеми потребує, насамперед, аналізу сутності поняття "психологічний механізм". Сам термін "механізм" перейшов до психології із технічних дисциплін, що вносить деякі розбіжності у його тлумачення та розуміння. Як правило, поняття "механізм" у будь-якій галузі науки розуміється як детальне розкриття суті предмета (явища), що вивчається. Розглянемо погляди деяких учених-психологів щодо природи та сутності означеного поняття.

На думку С. Рубінштейна, справжнє наукове дослідження психічних процесів є "неможливим без розкриття їх механізмів, без систематичного вивчення їх закономірного зв'язку з матеріальним субстратом" [9, с.13]. Розмірковуючи над проблемою чи є це психічне утворення механізмом, Є. Бойко висуває такі показники:

- по-перше, будь-який механізм завжди пов'язаний із тим або іншим процесом (явищем), і вони не є зовнішніми відносно один до одного;
- по-друге, розкриття механізму будь-якого процесу (явища) – проникнення в його внутрішню будову, виявлення взаємозв'язку і взаємозалежності частин та елементів цілого, що дасть можливість зрозуміти і пояснити його сутність, закономірну ходу, появу тих чи інших умов [2, с. 13].

Усебічно досліджуючи природу психологічних механізмів, В. Леонт'єв наголошує, що "будь-який психологічний механізм – це не фізіологічний або який-небудь інший код спонукального стану, а розкодований фактор цього стану, відображений у змістових, образних, понятійних термінах і уявленнях" [5, с. 70]. Дослідник наголошує на узагальненому характері психологічних механізмів, оскільки в них відображений взаємозв'язок різних сегментів психічної системи, що забезпечують людську діяльність і поведінку. Саме "система, а не окремий психологічний механізм, здатна розгортати діяльність, створювати компенсаторні можливості людини" [5, с. 73–74]. Отже, психологічний механізм розглядається як порівняно стабільна система, яка регулює певний процес і спрямовує його розвиток відповідно до шляху, заданого його структурою. В цілому, як зазначає В. Леонт'єв, "психологічний механізм є відображенням у психіці фізіологічних, фізичних, соціальних та інших об'єктивних чинників і закономірностей взаємодії людини зі світом, що її оточує" [5, с. 9].

Згідно із концепцією Л. Анциферової, вивчення психологічних механізмів виявляється в дослідженні динаміки психологічного життя особистості. На думку дослідниці, психологічні механізми є способами перебудови організації особистості лише тому, що вони є механізмами реальних або мислинневих перетворень у взаємозв'язках індивіда із суспільством, із світом у цілому [1, с. 8].

Останніми десятиліттями в наукових розробках вітчизняних та зарубіжних учених усе гостріше постає тема життєвого, суб'єктивного світу особистості. На думку багатьох науковців (Л. Анциферової, О. Асмолова,

Ф. Василюка, Т. Титаренко та ін.) життєвий світ стає способом самоконструювання як форми існування людини в соціумі, сфери життєздійснення. Як зазначає Т. Титаренко, "особистість є цілісністю, що, трансформуючись, самовизначається шляхом конструювання свого життєвого світу" [11, с. 20].

У західноєвропейському постмодерністському дискурсі (К. Герген, К. Джерджен, Р. Харре та ін.) особистість з її потенціалом є ніким не заданою, вона не розгортається, а конструюється, створюється у процесі взаємодії людини з оточуючим світом та змінюється під впливом численних життєвих контекстів, різноманітних дискурсивних практик. Так, Р. Харре пропонує "переключити увагу з пошуку Я як сутності на методи його побудови, що підкреслює не "заданість Я", а "творення Я" як сукупності дискурсивно сконструйованих і суперечливих позицій суб'єкта" [11, с. 178].

Згідно із теорією Дж. Келлі, автора феноменологічної теорії особистих конструктів, особистість розглядається як схильна до нескінченних змін текуча субстанція, що зростає, долаючи себе. Особистий конструкт, на думку вченого, організовує і регулює поведінку, реконструює систему взаємовідносин, здійснюючи таким чином розуміння об'єктів у їх схожості та відмінностях. Завдяки цьому особистість активно досліджує і конструює свій світ, свій "образ Я", рефлексує своє життя, переживаючи та порівнюючи події, формулюючи гіпотези, створюючи конструкти [11, с. 9].

Обравши цю ідею за методологічну основу нашого дослідження, ми висунули гіпотезу, що поетапне формування професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики відбуватиметься більш ефективно, якщо психологічні механізми, що задіяні в цьому процесі, ми розглядатимемо як складну систему особистісно-професійних конструктів, у якій інтегруються когнітивно-пізнавальні, емоційно-ціннісні та поведінкові процеси духовно-психологічної структури особистості, що з'являються у результаті її взаємодії зі смислами професії. Самі ці процеси здатні, на нашу думку, забезпечити майбутнім учителям музики системність і цілісність мистецьких знань, перетворюючи їх на світоглядні рівні освоєння дійсності

(світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння); обумовлюють сприйняття та розуміння ними явищ музичного мистецтва з позицій як особистісних, так і загальнолюдських цінностей; визначають їх здатність самореалізуватися і самоконструюватися у подальшій професійній діяльності через розуміння-співпереживання світу і себе в ньому.

Отже, розуміння психомеханіки (системи психологічних механізмів) як нелінійного когнітивного феномену, складної системи особистісно-професійних конструктів пов'язане з виокремленням у них сутності саме "професійних" ознак, які сконцентровані в такому герменевтичному питанні як розуміння.

Герменевтика внаслідок своєї антропної сутності фактично вивчає динаміку формування особистості, оскільки розуміння як центральна герменевтична категорія об'єднує зовнішню і внутрішню сфери людини. Процес розуміння та його результат завжди унікальні, тому що в них концентрується людська неповторність, і це те, що є невід'ємним у людини. Конструювання у процесі розуміння, на думку І. Суліми, в будь-якої людини і в будь-який час є індивідуальним та особливим, тому що ніхто і ніколи не володіє всією інформацією щодо контексту, в якому знаходиться об'єкт розуміння, про вихідні механізми його функціонування [10]. Нелінійність цього процесу є характерною для людини з огляду на нескінченну множинність та багатогранність її проявів і віддзеркалюється в механізмі результатів розуміння.

На нашу думку, сформованість професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики значною мірою залежить від розуміння сутності психологічних механізмів виникнення цього феномену та окреслення шляхів його поетапного формування. Методологічним підґрунтям означеного процесу стала концепція П. Гальперіна щодо поетапного формування розумових дій як основи розвитку психічних процесів. Узагальнений характер цієї теорії уможливує її практичне застосування як у загальній, так і в спеціалізованій (мистецькій) освіті при розробці інноваційних методик і технологій навчання.

Таким чином, концептуальне обґрунтування поставленої нами проблеми і висунутої гіпотези забезпечують спрямованість науково-дослідницького пошуку від теоретичних положень та узагальнень до конкретних практичних дій і навпаки. З огляду на це, розглянемо детальніше систему психологічних механізмів, які задіяні у процесі поетапного формування професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики.

Перший етап на цьому шляху як етап пізнання пов'язаний із виявленням психологічних механізмів функціонування когнітивно-пізнавальних процесів у духовно-психологічній структурі особистості майбутніх учителів музики, тому його слід розглядати в контексті їхньої пізнавальної діяльності щодо музичного мистецтва. Саме на етапі пізнання виникає ситуація "входження" майбутніх фахівців у музичний світ, що зумовлено специфікою герменевтичного кола. Для нашого дослідження важливою є концепція герменевтичного кола М. Хайдеггера, яка трактувалася ученим як механізм, за допомогою якого здійснюється процес "смиислового руху розуміння і тлумачення" [13]. За таких умов процес розуміння відбувається за законами герменевтичної логіки, в якій задіяний механізм герменевтичного кола, сутність якого полягає в тому, що елементи пізнавальної системи взаємообумовлюють один одного, наприклад: частини і цілого, спільного і окремого, тексту і контексту, теорії і досвіду тощо. Отже, пізнаючи музичний світ, суб'єкт спочатку сприймає синкретичну, багаторівневу музично-педагогічну картину світу, виходячи з її частин, а потім осмислює її в цілісності. І навпаки, цілісне осмислення та розуміння музично-педагогічної картини світу потребує виокремлення її частин, але тільки у співвіднесенні з цілим. Як зазначає Г. Щербакова, такий процес М. Каган визначив як шлях від світорозуміння через світовідчуття і світоосмислення до світогляду, а етап пізнання – як перший на цьому шляху [14].

Українськими важливими на етапі пізнання, на думку О. Олексюк, є нагромадження та актуалізація активного фонду мистецьких знань –

музично-естетичного тезаурусу, що включає знання про: сутність естетичних категорій у сфері музики; виражальні можливості музичних засобів; жанри та види музичного мистецтва; типи музичних форм та композиційні закономірності музичного твору тощо [8, с. 85–86]. Суттєвим моментом на етапі пізнання є розуміння змісту музичного твору на основі внутрішнього міжособистісного діалогу з його автором у загальному контексті культури. З огляду на це, на думку О. Рудницької, найважливішим психологічним механізмом діалогу називають співчуття, на основі якого формується спільність настроїв, думок, поглядів, досягається взаєморозуміння [6, с. 35].

Важливим психологічним механізмом, що забезпечує загальний модус осягнення та розуміння музики під час діалогічного спілкування самотійних свідомостей композитора – виконавця – слухача, є "механізм емоційного резонансу" (Л. Бочкар'єв), сутність якого полягає у співчуттєвій ідентифікації з іншою персоною. У цьому процесі визначальну роль відіграє емпатія, яку, за визначенням О. Рудницької, "вважають найскладнішим утворенням людської психіки, найзагадковішою якістю людини, яка уможлиблює проникнення у внутрішній світ іншої особистості, цілісно-емоційне співпереживання її духовному життю" [6, с. 35].

Близьким до емпатійних процесів у духовно-психологічній структурі особистості виступає феномен конгеніальності, який визначається як ідеальна представленість однієї людини в іншій, інобуття будь-кого в будь-кому. Розкриваючи герменевтичні смисли мистецької освіти, О. Олексюк уперше обґрунтовує включення феномену конгеніальності в контексті герменевтичного розуміння мистецького твору і професійної підготовки майбутнього вчителя музики. Діалогічна інтерпретація психологічних механізмів конгеніальності підготовлена ідеями М. Бахтіна про розуміння будь-якої взаємодії свідомостей як їхнього діалогу. Саме тому діалогічність свідомостей, вміння жити переживаннями героїв, на думку О. Олексюк, - це емпатійні процеси, що пов'язані із співпереживанням і співтворчістю та є обов'язковою умовою конгеніального розуміння музичного твору. В такій

інтерпретації відображається принцип обміну цінностями, в ході якого через реалізацію механізму зворотного зв'язку і виникає ефект конгеніальності [7].

Таким чином, ціннісна взаємодія мистецтва, педагога і учня в музично-педагогічному процесі – провідний принцип творчого спілкування в мистецькій освіті. Саме принцип ціннісної взаємодії у процесі спільного пізнання світу мистецтва створює майбутнім учителям музики передумови для формування їх професійного світорозуміння на засадах герменевтики та усвідомлення ними власної музично-педагогічної місії.

Отже, на етапі пізнання формування професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики уможлиблюється через психологічні механізми розуміння, а саме: "входження" в музичний світ за принципом герменевтичного кола; нагромадження та актуалізацію активного фонду мистецьких знань (тезаурусу); розуміння змісту музичного твору через діалог, емпатію, конгеніальність та інші емпатійні процеси; ціннісну взаємодію педагога і учня в музично-педагогічному процесі.

Другий етап у формуванні професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики пов'язаний із розкриттям психологічних механізмів функціонування емоційно-ціннісних процесів у духовно-психологічній структурі особистості. Умовно окреслимо його як етап емоційно-ціннісного розуміння й оцінки в аксіогенезі (З. Карпенко) як цілісному процесі розвитку ціннісно-сислової сфери майбутніх учителів музики. Так, досліджуючи психологічні механізми аксіогенезу особистості, З. Карпенко дійшла висновку, що "релевантним методом дослідження аксіогенезу є аксіопсихологічна герменевтика з механізмами первинного інтуїтивно-емоційного вчування і вторинного феноменологічного рефлексування суб'єктивної реальності особистості, що забезпечує цілісний підхід до розуміння і тлумачення аксіопсихологічних феноменів у взаємозв'язку їх доцільних, причинно зумовлених і синхронно спостережувальних змін" [3, с. 12].

Розкриваючи психологічні механізми формування професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики,

зазначимо, що такі традиційні герменевтичні процедури як вчування, співпереживання, емпатія, уживання, дивінація, інтроспекція є сутнісними характеристиками емоційно-почуттєвої сфери особистості і, на думку В. Дільтея, цілком відповідають природі цінностей [15]. Саме на етапі емоційно-ціннісного розуміння та оцінки відбувається складний аксіогенез особистості, що супроводжується наступними процесами:

- сприйняття та розуміння майбутніми вчителями музики явищ музичного мистецтва з позицій особистісних і загальнолюдських цінностей;
- емпатійне проникнення в логіку тексту (музичного) в контексті внутрішнього діалогу з твором мистецтва;
- емоційно-ціннісне звернення до духовно-практичного досвіду Іншого;
- розуміння мистецького твору у виході за межі інтерпретаційної діяльності у сферу фундаментальних основ буття і пізнання.

Отже, на етапі емоційно-ціннісного розуміння та оцінки формування професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики уможливлуються через систему психологічних механізмів у контексті наступних герменевтичних процедур: актуалізація ціннісно-сислової позиції суб'єкта, що визначає його світорозуміння та усвідомлення ним своєї співпричетності до універсальї загальнолюдських цінностей; герменевтичне "вчування в текст", здатність до емоційного переживання його змісту, дивінаційне схоплення його суті завдяки уяві та інтуїції; іншодомінантність (А. Ухтомський) як домінанта на іншу особу, як точне сприйняття почуттів, особистісних смислів, духовно-практичного досвіду Іншого; інтроспекція як внутрішнє самоспостереження, самозаглиблення особистості у власний внутрішній світ з метою універсалізації свого світорозуміння.

Окремо зазначимо, що розуміння як центральна категорія герменевтики обов'язково включає в себе й оціночний фактор. Саме оціночна складова значною мірою пов'язана з механізмами формування

оцінки і самооцінки та визначає оцінення як процес, у якому суб'єкт усвідомлює не тільки стан своїх потреб, а й цінності, за допомогою яких він задовольняє ці потреби. У процесі складного аксіогенезу особистості переосмислення і перевтілення світу музичних образів, на думку Г. Щербакової, відбувається через механізм формування самооцінки та її еволюцію, через відмову від зовнішніх нормативних регуляторів до внутрішніх, ціннісних. Як наслідок, наголошує дослідниця, створюються передумови для формування Я-концепції майбутнього вчителя музики, що є результатом самопізнання, саморозуміння, самооцінки та рефлексії у процесі засвоєння аксіосфери (М. Каган) музично-педагогічного світу [13].

У вченні одного з лідерів гуманістичної психології К. Роджерса Я-концепція є фундаментальною компонентою розуміння структури особистості, формується у процесі взаємодії суб'єкта з оточуючим його світом та виступає інтегральним механізмом саморегуляції його поведінки. Позитивна Я-концепція як структурована сукупність уявлень людини щодо себе та гуманітарна спрямованість професійного світорозуміння визначають антропний характер педагогічної діяльності.

Побудова Я-концепції визначає сутність *третього* (заключного) *етапу* формування професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики. Відповідно до викладеної вище та висунутої нами гіпотези дослідження, ми розглядаємо його як етап особистісно-професійного самоконструювання, на якому майбутні вчителі музики досягають певного ступеня світорозуміння, що дозволить їм проектувати отримані знання через їх ціннісне розуміння та оцінку на свій подальший шлях у світі мистецтва. Синтезувальна сутність заклучного етапу свідчить про "переростання" системи знань у систему цінностей (світогляд), що прискорить процес особистісно-професійного самоконструювання майбутніх учителів музики і визначить смисли та стратегію їхньої педагогічної діяльності.

Як зазначалося вище, згідно із теорією Дж. Келлі, психологія особистих конструктів пропонує погляд на людину як таку, що перебуває у

постійному самостворенні, тобто у процесі, який обов'язково відбувається як реконструкція, переінтерпретація реальності. Людина в цьому процесі не шукає визначеності, натомість, на думку Т. Титаренко, "прагне до розширення своєї системи конструктів, до переінтерпретацій Я-концепції" [11, с. 184].

На заключному етапі особистісно-професійного самоконструювання психологічні механізми формування професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики пов'язані з поведінковими процесами духовно-психологічної структури особистості: саморозуміння, самоідентифікації, самореалізації, самоактуалізації тощо. Більшість із них у ролі особистісно-професійних конструктів, що з'являються в результаті взаємодії особистості зі смислами професії, наділені рефлексивно-індивідуальними рисами, ідентифікуються як особистісно-професійні якості, утворюються в ході становлення унікального досвіду та актуалізують гуманітарну складову професійної діяльності в контексті герменевтичної традиції.

Варто також зазначити, що завдяки психологічним механізмам розуміння (ідентифікація, актуалізація, інсайт, соціальна перцепція) формування професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики як особистісно-професійне самоконструювання супроводжується активним накопиченням "духовної енергії". Особлива роль у цьому процесі, на думку О. Олексюк, належить "духовним потребам, емоціям, волі, почуттям, інтуїції, натхненню, глибинам підсвідомого – тим духовним сутнісним силам, які становлять духовний потенціал особистості". Саме духовний потенціал, як зазначає дослідниця, є джерелом творчої самореалізації майбутнього вчителя музики в інтерпретаційному процесі, що стає не просто діяльністю музичного мислення, а певною творчою процесуальністю, в якій діють фактори "вільного конструювання", спалахів творчої інтуїції, осяяння, інсайту. У зв'язку з цим, особливої методичної цінності щодо цілісного світорозуміння набуває розвиток здатності

особистості до творчої самореалізації через розуміння-співпереживання світу і себе в ньому [8, с. 84].

Висновки. Узагальнюючи результати викладеного в статті теоретичного аналізу поставленої проблеми, можна сформулювати певні висновки щодо оптимізації музично-педагогічного процесу у вищій школі. Так, комплексне дослідження системи психологічних механізмів, задіяних у поетапному формуванні професійного світорозуміння майбутніх учителів музики на засадах герменевтики створює відповідне теоретико-методологічне підґрунтя в осмисленні нової педагогічної реальності, сприяє динамізації процесу творчого розвитку особистості та дозволить із більшою ефективністю проектувати отримані знання через їх ціннісне розуміння у площину майбутньої професійної діяльності.

ДЖЕРЕЛА

1. Анцыферова Л. И. О динамическом подходе к психологическому изучению личности / Л. И. Анцыферова // Психологический журнал. – 1981. – Т. 2. – С. 8–18.
2. Бойко Е. И. Механизмы умственной деятельности / Е. И. Бойко. – М. : Педагогика, 1976. – 137 с.
3. Карпенко З. С. Аксіологічна психологія особистості : монографія / З. С. Карпенко. – Івано-Франківськ : Лілея – НВ, 2009. – 519 с.
4. Карпенко З. С. Сучасний стан аксіопсихологічних студій в Україні / З. С. Карпенко // Психологія і особистість. – 2013. – № 1/3. – С. 21.
5. Леонтьев В. Г. Мотивация и психологические механизмы ее формирования / В. Г. Леонтьев. – Новосибирск : Новосибирский полиграфкомбинат, 2002. – 264 с.
6. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / О. П. Рудницька та ін. ; заг. ред. О. В. Михайличенко, ред. Г. Ю. Ніколаї. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – 255 с.

7. Олексюк О. М. Конгеніальність у герменевтичних смислах мистецької освіти / О. М. Олексюк // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія : зб. ст. – Ялта : РВВ КГУ, 2014. – Вип. 45.
8. Олексюк О. М. Музично-педагогічний процес у вищій школі / О. М. Олексюк, М. М. Ткач. – К. : Знання України, 2009. – 123 с.
9. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М. : Изд-во Педагогика, 1973.
10. Сулима И. И. Педагогическая герменевтика : монография / Игорь Иванович Сулима ; кол. авт. РФ (МВД), Нижегородский юридический институт. – Нижний Новгород, 2000. – 253 с.
11. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості : навч. посіб. / Т. М. Титаренко. – 2-е вид. – К. : Каравела, 2013. – 372 с.
12. Ткач М. М. Універсалії педагогічної культури в структурі професійного світорозуміння майбутнього вчителя музики / М. М. Ткач // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. : Педагогіка і психологія. – Зб. статей : Ялта : РВВ КГУ, 2014. – Вип. 45. – Ч. 3. – С. 227 – 233.
13. Хайдеггер М. Время и бытие : статьи и выступления / М. Хайдеггер. – М. : Республика, 1993. – 448 с.
14. Щербакова А. И. Философия музыки и музыкального образования : уч. пособие / А. И. Щербакова. – М. : Граф-пресс, 2008. – 256 с.
15. Dielthey W. Die Entstehung der Hermeneutik / W. Dielthey // Sigwart-Festschrift. Tübingen, 1990.

В статье осуществлено комплексное исследование системы психологических механизмов, задействованных в поэтапном формировании профессионального миропонимания будущих учителей музыки на основах герменевтики. Выяснено понимание психомеханики как нелинейного когнитивного феномена, сложной системы личностно-профессиональных конструктов путем выявления у них сущностных «профессиональных» свойств. Обобщены результаты теоретического анализа в контексте оптимизации музыкально-педагогического процесса в высшей школе.

Ключевые слова: психологические механизмы, профессиональное миропонимание, основы герменевтики, лично-профессиональные конструкты, будущие учителя музыки, музыкально-педагогический процесс.

Complex research of the system of the psychological mechanisms involved in the stage-by-stage forming of professional attitude of future music masters on bases of hermeneutics is carried out in the article. Understanding of psycho mechanic is found out as the nonlinear cognitive phenomenon, difficult system of personality-professional constructs by an exposure for them essential “professional” properties. The results of theoretical analysis are generalized in the context of optimization of musical-pedagogical process at higher school.

Key words: *psychological mechanisms, professional attitude, bases of hermeneutics, personality-professional constructs, future music masters, musical-pedagogical process.*